

**רשימת ספרי "בן מלך"
שיצאו לאור עד עתה:**

- תהומות
- ספרות העמנו ומג
- הסביבות
- ימי בן המצרים - מלח
- ובאלו
- ימים מראים
- תחסינות
- תוכחה
- ימי הפרדים
- הנהגת של פסח
- בנינו מצוות הממדייות
- שמקורו
- תמונת מוסר
- שיר השרדים
- שבת קודש
- מידת המצוות
- שומע ענונה
- ענינים בשישי ובהלכה
- זמירות שביק
- בראשית ח"א - מאמרי
- במבוא, בראשית-נח
- בראשית ח"ב - יל
- קל-שוליות
- בראשית ח"ג - רצא-וידוי
- שנות ח"א - שנות-בשלח
- שנות ח"ב - מאמרי מבוא,
- ירח-משפטים
- שנות ח"ג - תרומה-ספורי
- יקרא ח"א - יקרא-מצוע
- במדבר ח"א - במדבר-שלח

ניתן לרשימה: mechonbenmetech@gmail.com
בארה"ב ניתן לרשימה: salea@yefenofbooks.com | Warehouse: 8492450220

פרשת כי תבא תש"פ
גליון מס' 121

בסייעתא דשמיא

אוצרות בן מלך

מתורתו של מון רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת כי תבא

היא אכן מעיקר הדין, והדבר נלמד מן הכתוב "ולקח הכהן הטנא מידך" (וכן משמע בכסף משנה הלכות ביכורים פ"ג ה"ח). וטעם הדבר מבואר, כי הכלי מהוה חלק מכלל המתנה, כי מאחר שהפירות שהובאו אל הכהן נתונים בתוך הטנא, הרי שמסירתם לידי הכהן כרוכה גם במסירת הכלי המחזיקם, אשר נטפל ונגרר אחר מה שבתוכו.

וכעין ענין זה מצינו במקו"א (תורה ודעת' גליון 94 פרשת צו תשס"ז) בפרשת חזה התנופה ושוק

ושמת בטנא ... ולקח הכהן הטנא מידך (כו, ב-ד)

על מהותו של הכלי המשמש לביכורים שנינו (ביכורים פ"ג מ"ח) - העשירים מביאים בכורים בקלתות של כסף ושל זהב והעניים מביאין אותם בסלי נצרים של ערבה קלופה, והסלים והביכורים ניתנין לכהנים. ובגמרא (ב"ק צב.) מבואר שהסלים הניתנים לכהנים הם רק סלי הנצרים של העניים, אבל קלתות הכסף והזהב של העשירים אינם ניתנים לכהן אלא חוזרים לבעליהם. ומאן אמרו 'בתר עניא אזלא עניותא'.

והנה מתוך שהבדילו בין סלי הנצרים לבין כלי הזהב, משמע לכאורה שנתנית הטנא לכהנים אינה חובה, ולעולם גם העני רשאי לדרוש את שלו, אלא כך היה מעשה, שהעניים היו נוהגים להשאירם אצל הכהן ולא הקפידו עליהם מחמת מיעוט חשיבותם, בעוד שהעשירים היו חסים על כליהם היקרים והקפידו להשיבם לידיהם. והדבר נראה תמוה, כלום עובדא בעלמא משמיענו התנא, והלא לפי זה נמצא שלא נתחדשה כאן שום הלכה, אלא משפט אחד הוא לעשיר ולעני, שברצותו מחזיר את הטנא לעצמו וברצותו מניחו לכהן.

אלא הנראה בזה, כי נתנית סלי הביכורים לכהן

בגליון

פרשת כי תבא

- ביאורי פסוקים..... עמוד 1
- בגדרי שומע ענונה..... עמוד 7

חכמה ומוסר

גילוי מלכות ה' ע"י האדם..... עמוד 10

פרנס השבוע

עץ חיים היא למחזיקים בה
הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים ע"י ידידנו הדגול מחשובי אברכי קהילתנו רודף צדקה וחסד איש המעש ורב פעלים מתומכי מכוננו הרב רבי **עובדיה הומינר** שליט"א יו"ר לשכת הפוסקים בארה"ק

לרגל שמחת הבר מצווה לבנו היקר **ירמיהו** ני"ו זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה לראות הצלחה וברכה בכל אשר יפנו

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל'054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתיבת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל'052-7616048'

לקהל שוחרי תורת ה'בן מלך' ואוהבי התורה בכל מקום שהם

הגנו בזה בקריאה של חיבה לשוחרי התורה,
להיות שותפים וידידים איתנים למפעל הכביר של מכוננו
להפיץ על פני תבל את אורו המיוחד והבהיר בתורה של

מורנו ורבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

ולתמוך בבית היוצר 'מכון כתבי בן מלך', אשר אך ורק מכוחו יוצאים
לאור כל גנזי תורתו של רבינו ושיעוריו המרובים, כאשר זכינו לראות את
הכרכים הרבים נדפסים ויוצאים לאור עולם, ופתחו אופקים חדשים בפני
כלל שוחרי התורה

מהררי ציון יוצאת הקריאה, בואו לעזרת ה' בגבורים, המשימה הגדולה
עדיין לא הושלמה ודורשת משאבים רבים מדי חודש בחדשו.

נא זכו והצטרפו להימנות למצווה חשובה זו של הרבצת והפצת אור
התורה לזכות את הרבים, הטו שכס וטלו חלק במשימה הגדולה

פנו עתה להנחלת המכון והצטרפו למשפחת התורמים והמנויים
לדבר המצוה הגדולה הנתונה בידינו

באין מענה השאירו הודעתכם ונשוב אליכם בהקדם

ספרים
למעלה המטה
סדרת ספרים
ביאורים ומאמרים
על המשימה המישי תורה
ספרים
על הש"ס
ספר
המת ומחשבת
ביאורי סוחר
ספר
אמונה ומחוקק
מגוון
תורה ודעת
אמריים
תורה ודעת

הנצחות תורמים

קו בן מלך
03-3077354
מיתנה מכון
ספרים 94 מקום מיוחד

עבודת המעשה בבית מוסד
למנוח ספריו רבים
מיוצאים לפי נוסחים
בכל התחומים

רכישת ספרו בן מלך
בבית המיוחדת בבית העולם

מספר התקלה: 054-8422488
כתובת אוהב ישראל 1/9
ביתר עילית
קניית מכתב לפי סעיף 46
לתיבת הדואר
mechonbenmelech@gmail.com

בשורה טובה למבקשי ה'
ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים
'קו בן מלך'
03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים
בפרישת השבוע
שמעו ותחי נפשכם
ויהי רצון שנזכה להגדיל תורה ולהאדירה
מכון כתבי בן מלך
התנהלה

הודעה חשובה ומשמחת
לתורמי המכון
ניתן לקבל החזר מס
על תרומות למכון בגובה של
עד 35% מערך התרומה
לפי סעיף 46

אוצרות
בן מלך

בכל שנה ושנה. ועיין רש"י שפירש "שנה שאין נוהג בה אלא מעשר אחד משני מעשרות שנהגו בשתי שנים שלפניה" (כן דרשו בגמרא ראש-השנה יב), ובאבן עזרא פירש שכוונת הכתוב היא ל"מעשר עני" הנוהג במיוחד בשנה זו ובשנה השישית, שלא כרוב השנים, וכן כתב הרשב"ם. ומכל מקום פשוטו של מקרא עדיין צריך ביאור.

ולוא דברי הראשונים היה נראה כי דברי הכתוב ברור מללו ופשוטו אינו צריך תלמוד, כי שנת המעשר פירושו "שנת ביעור המעשרות". שהרי פרשה זו, העוסקת בוויודי מעשרות, מהוה המשך לפרשת ביעור מעשרות שקדמה לה בפרשת ראה (לעיל טו, כח-כט) "מקצה שלש שנים תוציא את כל מעשר תבואתך בשנה ההיא והנחת בשעריך; ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך ואכלו ושבעו למען יברכך ה' אלקיך בכל מעשה ידך אשר תעשה". זוהי מצות ביעור מעשרות, הנוהגת בשנה השלישית ובשנה השישית לשמיטה, ועניינה להוציא את כל המעשרות אשר הופרשו בשנים הקודמות ולקיים בהם מצוותם, וכמו שפירש רש"י שם: מקצה שלש שנים - בא ולמד שאם השהה מעשרותיו של שנה ראשונה ושניה לשמיטה, שיבערם מן הבית בשלישית.

ולפי זה הדברים מבוארים ביותר, כי אכן דקדק הכתוב בפרשה זו, בה נתבארה מצות ויודי המעשרות הבאה בעקבות ביעור המעשרות, וכינה את השנה הזאת "שנת המעשר", וכך הוא אומר: "כאשר תסיים לבער את כל המעשרות - בשנה המיועדת לך - ותקיים בהם את מצוותם, הרי אז - ואמרת לפני ה' אלוקיך בערתי הקודש מן הבית" וגו'.

ותימה רבתא היא מדוע הניחו רבותינו הראשונים דרך זו, והעלו ליישבו בפנים אחרות. וה' יאיר עינינו.

* * *

את ה' האמרת היום, להיות לך לאלוקים, וללכת בדרכיו, ולשמור חוקיו ומצותיו ומשפטיו, ולשמוע בקולו (כו, יז)

בביאור הסדר בפסוק זה, הנה דרך הכתוב תמיד

התרומה. שם ביארנו בארוכה כי החזה משמש ככלי קיבול להנפת החלב הניתן עליו [ואף בזה נראה טעם הדבר, לפי שהחלב המונף לפני ה' קרבן הוא, ולכן הוא טעון כלי]. ולאחר שהחזה הובא ושימש לצורך התנופה, והכהן הקטיר את החלב שבתוכו על המזבח, קבעה תורה כי החזה שאינו קרב - ישאר בידי הכהנים ויהא להם למתנה. עיי"ש.

ובספר 'צפנת פענח' להגאון מרוגאצ'וב (מס' מכות עמוד סא), הוכיח כי הטנא המשמש ככלי לביכורים - עליו להיות ממין עץ, שגידולו מן הארץ. שכן בירושלמי (ביכורים פ"ג ה"ד) בעו 'מהו להביאן בתמחויין של כסף, ומסקנת הירושלמי שם שאי אפשר להביאן בכלי מתכת. ומה ששנינו שהעשירים מביאים בקלתות של כסף וזהב, עיין פירוש המשניות להרמב"ם (ביכורים פ"ג מ"ח) שלא היו אלא מצופים כסף או זהב, אבל תוכם עץ היה. עכת"ד. נמצא אפוא, כי לא זו בלבד שהכלי נטפל ונגרר אגב הפירות, אלא הטנא עצמו מהוה חלק מן האדמה' שמתוכה עולים הביכורים, והוא ניתן לכהן מצד אותו הענין שהפירות עצמם ניתנים לו.

ולפי זה נראה לבאר הבדל דינם של סלי הנצרים - מדינם של קלתות הכסף והזהב, שכן סלי הנצרים עיקרם עשוי מין שגידולו מהארץ, והרי הם ניתנים לכהן כמשפטם, אבל קלתות הכסף והזהב, אף על פי שתוכם עשוי עץ, הריהו בטל לגבי ציפוי הזהב העולה עליו בדמים הרבה. ולכן, במקום שאתה בא לדון על מהות הכלי - הרי זה נחשב ככלי עץ, שזהו עיקר חומר עשייתו, וציפוי אינו אלא נטפל אליו, ואין זהבו מבטל ממנו תורת כלי עץ להבאת הביכורים בתוכו. אך במקום שאתה בא לדון בענייני בעלות וקנין - הרי רק חלק העץ שבכלי הוא הגורם לו להיות מתנה לכהן, אבל הזהב עדיין נתבע על ידי הבעלים, וכיון שמצד השוויות חלק הזהב הוא המכריע, מוחזר הכלי כולו לבעלים.

* * *

כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר ונתתה ללוי לגר ליתום ולאמנה ואכלו בשעריך ושבעו (כו, יב)

הכתוב מכנה את השנה השלישית "שנת המעשר". ונתקשו המפרשים בביאור דבר זה, וכי רק בשנה זו נוהג המעשר, הלא המעשרות נוהגות

ולהיותך עם קדוש לה' אלוקיך כאשר דיבר (כו),
(ז-יט)

כלומר שהקב"ה ועם ישראל מקיימים כביכול יחס גומלין זה לעומת זה, שישראל מכבדים את הקב"ה בכך שקיבלו אותו עליהם לאלוקים ומקיימים תורתו. ולעומת זאת הקב"ה גם הוא מטיב עם עם ישראל שהוא עושה אותם לעם סגולה ומרומם אותם יותר מכל אומות העולם.

אכן לכאורה צריך ביאור איך נכלל לשמור כל מצוותיו, בחלק של 'וה' האמירך' שהם הטובות שהקב"ה מטיב לעם ישראל. והרי חלק זה של שמירת המצוות הוא עבודה שעם ישראל נותנים להקב"ה, וכפי שאכן נכלל בפסוק הראשון של את ה' האמרת 'ולשמור חוקיו ומצוותיו'.

ונראה שבהתבוננות בתוכן שני הפסוקים הללו, הפסוק השני 'ולתתך עליון על כל הגויים' הוא ביאור והרחבה של הפסוק הראשון 'וה' האמירך'. החלק הראשון של הפסוק בא לפרש מה שנכתב בפסוק הראשון 'להיות לו לעם סגולה', ומפרט יותר במה הם עם סגולה לה' ובמה מתבטא הדבר, דהיינו - 'ולתתך עליון על כל הגויים אשר עשה, לתהילה ולשם ולתפארת'. כלומר שהם עם נכבד וחשוב בעולם יותר מכל העמים. והחלק השני של הפסוק מפרש את חלקו השני של הפסוק הראשון 'ולשמור כל מצוותיו' ומפרט כאן מה היא המעלה שבדבר. שאין זה רק שעבוד ועבודה של ישראל כלפי הקב"ה, אלא שבשמירת המצוות יש בה גם מתנה טובה ומעלה רוממה שזכו בה ישראל מאת ה', והיא - 'ולהיותך עם קדוש לה' אלוקיך כאשר דיבר'. דהיינו שהמצוות מקדשות את ישראל ומשגיבות אותם למעלות עליונות, וכמו שאומרים בברכת המצות 'אשר קדשנו במצוותיו'. וכדאמרו חז"ל 'רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שנאמר ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר'.

* * *

והיה ביום אשר תעברו את הירדן אל הארץ אשר ה' אלוקיך נותן לך והקמות לך אבנים גדולות ושדת אותם בשיד. וכתבת עליהן את כל דברי התורה הזאת ... ובנית שם מזבח לה' אלוקיך ...

להיות מוסיף והולך בסדר לא זו אף זו. ונראה שכאן מיוסד הסדר כפי מידת התייחסות הדברים אל ה'. שתחילה נזכר היסוד הגדול 'להיות לך לאלוקים', שעם ישראל קיבל עליו מלכות שמים, דהיינו עצם הדבר שיהיה ה' לנו לאלוקים שזה התייחסות אל הקב"ה בעצמו. ולאחר מכן 'ללכת בדרכיו', להתנהג ולהלך בדרכיו של הקב"ה.

וחז"ל דרשו בזה שעלינו לנהוג בדרכים שהקב"ה עצמו מתנהג בהם, 'והלכת בדרכיו - מה הוא נקרא חנון אף אתה היה חנון מה הוא נקרא רחום אף אתה היה רחום מה הוא נקרא קדוש אף אתה היה קדוש' (רמב"ם הלכות עדות פ"א הלכה ו). וזה וודאי דרגה רמה של דביקות בה', אבל גם אם נפרש כפשוטו שללכת בדרכיו היינו להתנהג לפי שיטתו ודרכו של השי"ת, (כלומר, שהתורה היא שיטתו ודרכו של הקב"ה). הרי זה קיום חלק התורה שהיא מצד עניינו ושיטתו של ה', וזו התייחסות לעצם דרכו של הקב"ה.

שלב נוסף בזה הוא 'לשמור חוקיו', שהחוקים הם חוקי המלך, והחוקים מתייחסים יותר אליו מאשר מצוותיו, שהרי הם חוקים הנובעים מחמת החלטתו וקביעתו, ואנו מתחייבים בהם רק משום שכך קבע המלך, מה שאין כן 'מצוות ומשפטים', שיש בהם סברא והבנה וטעם מצד עצמם. ולכן הם כתובים אחרי החוקים, והנה גם המצוות וגם המשפטים הם מצוותיו ומשפטיו של ה', שהם חכמתו וסברתו ית"ש. אולם מכיון ש'משפטים' יש בהם יותר סברא עצמית מאשר 'מצוות', לכן הם באים מאוחרים יותר. והאחרון נכתב 'לשמור בקולו', דהיינו גם אם אין בדברים הללו רק זו בלבד שאמר כן, בכל זאת הם מצייטים ומקיימים, כיון שכך ציוה השי"ת. וכל המדריגות הללו האמירו ישראל את ה' והמליכוהו עליהם, ואכן בכלל התורה יש בה את כל העניינים הללו, שישנם מצוות שהם מטעם 'דרכיו', ויש שהם מטעם 'חוקיו' ויש משום 'מצוותיו' ויש משום 'משפטיו', ויש גם משום שכך אמר וציוה, ובעז"ה יבואר במקו"א בארוכה.

* * *

וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה כאשר דיבר לך ולשמור כל מצוותיו. ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהילה ולשם ולתפארת,

והעלית עליו עולות לה' אלוֹקֶיךָ. וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלוֹקֶיךָ (כז, ב-ז)

נראה לבאר כי מצוה זו, להקים אבנים גדולות בכניסה לארץ ישראל ולכתוב עליהן את דברי התורה, דומה בגדרה למצות מזוזה. כדרך שציוותה תורה שכל בית בישראל ישא בפתחו את יסודי התורה - הלא המה פרשיות האהבה והאמונה, וחובת העבודה - להורות על כך שבבית הזה נאמנים לה' ושומרים חוקיו ותורתו, כך גם נצטוו ישראל להקים אבנים בשערי הכניסה לארץ, עליהן יכתבו דברי התורה, למען יעידו על מהות הארץ ואופי יושביה, בהיותם עם ה' הנאמן לתורתו. ואכן על משקל כתיבת הדברים על מזוזות פתח הבית שהם חלק מן הבית עצמו, הרי שבכניסה לארץ נכתבו הדברים על אבנים שהם חלק מקרקע הארץ, במקום הכניסה המהוה כעין מזוזה לארץ ישראל.

ובהמשך הפרשה מבואר שמקום הקמת האבנים הוא בהר עיבל (פסוק ד). ולכאורה יש מקום רב לתהות, מה טעם נבחר דווקא הר עיבל להקמת אבנים אלו, והרי בפרשת הברכות והקללות דלהלן (כז, יב-ג) משמע שהר גריזים חשוב יותר, שכן על הר גריזים ניתנו הברכות ועל הר עיבל ניתנו הקללות. והיה ראוי אם כן שגם האבנים יוקמו על הר גריזים. אך לפי שנתבאר, שענין הקמת האבנים הוא כעין קביעת מזוזה לארץ, מעתה יעלה הדבר הפלא ופלא, שכן הר עיבל עומד מימינו של הנכנס מצד מזרח, והר גריזים הוא משמאלו. הנה כי כן, כשם שמזוזת הבית דינה להיקבע בימין הפתח, כך גם האבנים הללו הוקמו בימין הכניסה לארץ, הלא הוא הר עיבל.

עוד נצטוו ישראל באותו הענין, לבנות שם מזבח לה' ולהעלות עליו עולות ושלמים ולשמוח לפני ה', ונראה פשוט שהעלאת קרבנות השמחה שבמעמד זה באה לרגל הכניסה לארץ ישראל. אמנם מתוך שנכרכו יחידיו מצות כתיבת דברי התורה על האבנים, עם מצות הקרבת קרבנות על המזבח, משמע שענין אחד הוא, וביותר מוכח כן לפי מה שפירשו המפרשים (עיין רבינו בחיי וחזקוני) שהקרבת הקרבנות היתה על אותן האבנים עצמן, ששימשו הן לכתיבת התורה והן כמזבח.

ונראה לבאר כי האבנים הללו, יותר מאשר הם

משמשים כאמצעי לכתוב עליהם את דברי התורה, יש בהקמת האבנים משמעות מיוחדת של ציון ועדות. וכמו שמצינו הרבה במקרא שהוקמו אבני מצבה לשם הנצחת בריתות ושבועות, כך גם הקמת אבנים שדברי התורה כתובים עליהן, פירושה הצבת גל-עד ואבן תעודה, על כך שהעם היושב בארץ נושא את דגל האמונה בה' ובתורתו, ובשל הברית אשר כרת אתם ה' הרי הוא משרה שכינתו בתוכם. וכדוגמת ארון העדות שבבית המקדש, שעל ידי הלוחות וספר התורה הספונים בו, הריהו מקדש את הבית להיותו מקום להשראת השכינה, כך גם האבנים האלו הנושאים עליהם את דברי התורה, המוצבים בשערי הארץ, מסמלים את השראת השכינה בישראל.

ועיין בבעל הטורים שכתב: והקמות לך - ב' במסורה, והקמות לך אבנים גדולות; והקמות את המשכן (שמות כו, ל). לומר ששקול להם הקמת אלו האבנים כהקמת המשכן. והן הן הדברים שביארנו, שהקמת אלו האבנים כמצבת עדות להשראת השכינה, שקולה ודומה בעניינה להקמת המשכן והצבת ארון העדות בתוכו, במקום אשר בחר ה' לשכן את שמו שם.

וזוהו ענין הקמת המזבח על מצבת גל-עד זה, לפי שהמזבח אשר עליו מקריבים קרבנות לה', ראוי להקימו במקום המוגדר בבחינת לפני ה', כביכול בקרבת השכינה, כדרך שהמזבח שבבית המקדש עומד בחצר הבית "פתח אוהל מועד", כלומר לפני מקום ארון העדות שעליו שורה שכינת ה'. ומעתה יובן היטב מה טעם נכרכו שני העניינים בפרשה אחת, כי אכן עניינם אחד הוא, להציב גל-עד להשראת השכינה ולהקים שם מזבח. וכדרך שמצינו בימי האבות, שהיו מקימים מצבות אבן לציון מקום ה' ועליהן העלו קרבנות לפניו.

ועיין עוד בבעל הטורים: תקימו - ב' במסורה, תקימו את האבנים האלה; פסל ומצבה לא תקימו (ויקרא כו, א). כנגד מה שצויתי אתכם לא תקימו, אני מצוה אתכם תקימו את האבנים. והנה איסור המצבה שעליה הזהירה תורה, אינה רק לשם עבודה זרה, אלא אף לשם ה' (עיין רש"י שם ד"ה להשתחוות עליה). ועל פי דברינו מבוארים דברי בעל הטורים באר היטב, כי מאחר שהאבנים האלו משמשים

מאחר שהאבנים הללו נועדו לכתיבה, הלא יותר היה נכון לשער במידות שטח (כגון אמות רבועות) את שיעור פניהם הראוי לכתיבה, ומה משמעות ישנה לשיעור גדלם הכללי ומשקלם.

אולם לפי האמור יתבאר היטב, כי הטעם שהקפידה תורה על אבנים גדולות דווקא, אינו כדי להספיק מקום לכתיבת הדברים, כי אם משום כך הרי אין בזה חידוש, שהרי פשוט הוא שיש לבחור אבנים שיוכלו לקיים בהן את אשר נצטוו לעשות בהן [עיין אבן עזרא ורמב"ן (כז, א) שדנו כיצד היה בהן מקום לכתיבת כל דברי התורה; אם הדברים נכתבו בקיצור, או שהיה זה מעשה נסים]. אלא כאמור, גודל האבנים הוצרך כדי שלא תהיינה ראויות לטלטול, באופן שתהיינה בטלות לקרקע מחמת כובד משקלן, על מנת שהדברים הכתובים עליהן יהיו נחשבים ככתובים על ארץ ישראל עצמה, ולכן השיעור הראוי להם הוא דווקא לפי משקלם.

ולפי זה יבואר להפליא, כי לכך היה שיעור האבנים ארבעים סאה, שכן מצינו לענין טומאה בכלים (מסכת כלים פ"ו מ"א. ועיין רמב"ם הלכות כלים פ"ג ה"א), שסתם כלי המחזיק ארבעים סאה 'כלי העשוי לנחת' הוא [כלי העשוי לעמוד במקומו על הקרקע, ולא להיטלטל ממקום למקום] ואינו מקבל טומאה, אבל פחות מכאן חזקתו שעומד לטלטול ומקבל טומאה. והדברים תואמים והולמים את אשר נתבאר.

* * *

אלה דברי הברית אשר צוה ה' את משה לכרות את בני ישראל בארץ מואב מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב (כח, ט)

כתב רש"י (להלן כט, יב) למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות, לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים, חוץ ממ"ט שבתורת כהנים, הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כלייה והרי אתם קיימים לפניו.

הנה כי כן, תשעים ושמונה קללות הוזכרו בפרשה זו, בנוסף לארבעים ותשע קללות בפרשת בחוקותי. ויש להבין מה סוד המספרים הללו ועומק משמעותם.

כמצבה, הרי שמאותו הטעם שהוזכרו שלא להקים מצבה - נצטוונו עתה להקימה. ובמקביל לאיסור המצבה, שיסוד איסורה הוא משום קביעת ציון ועדות להשראת השכינה מלבד בית המקדש, הרי שמשום זה עצמו ציוותה תורה להקים את האבנים - משום הענין המיוחד שבהצבת גל-עד בכניסה לארץ - שישמשו כאמור כמצבת עדות להשראת השכינה, ולהעלות שם עולות וזבחים.

* * *

והיה ביום אשר תעברו את הירדן אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך והקמות לך אבנים גדולות ושדת אותם בשיד. וכתבת עליהן את כל דברי התורה הזאת (כז, ב-ג)

נראה לבאר כי מצוה זו, להקים אבנים גדולות בכניסה לארץ ישראל ולכתוב עליהן את התורה, גדר עניינה הוא כתיבת התורה על גבי "ארץ ישראל" עצמה. וכמו שנתבאר לעיל מצוה זו דומה בגדרה למצות מזוזה; כדרך שציוותה תורה שכל בית בישראל ישא בפתחו את יסודי התורה, הלא המה פרשיות האהבה והאמונה וחובת העבודה, להורות על כך שהבית הזה מושתת על האמונה בה' ושמירת חוקיו ותורתו, כך נצטוו ישראל להקים אבנים בשערי הכניסה לארץ, עליהן יכתבו דברי התורה, למען יעידו על מהות הארץ ויושביה שהם גוי קדוש לה', נאמן לתורתו ומחזיק בבריתו, ועל היות הארץ קדושה לשמו ולכבודו יתברך.

ולפי האמור יתבאר גם פרטי המצוה, כי מאחר שמשמעות הדבר היא "כתיבה על הארץ", לכך ציוותה תורה לכתבם דווקא על אבנים, המהוים חלק מקרקע הארץ, ולא על חומר אחר שאינו מהוה מטבעו חלק מן הארץ. ודווקא על אבנים גדולות הבטלות לקרקע, ולא על אבנים קטנות העשויות להיטלטל, אשר הכתיבה עליהן לא תיחשב ככתיבה על הארץ עצמה.

והנה הכתוב סתם ואמר "גדולות" ולא פירש בהם מידה, אולם חז"ל נתנו שיעור לדבר, כדאיתא בגמרא (סוטה לד). **אבא חלפתא ורבי אליעזר בן מתאי וחנניא בן חכניאי עמדו על אותן אבנים, ושיערום, כל אחת ואחת שקולה כארבעים סאה. ולכאורה יש מקום רב לתהות, מה ענין ארבעים סאה לכאן, ומה ראו חכמים כלל לשערם במידות נפח ומשקל, והלא**

והנה כבר ביארנו בכמה מקומות (ראה 'תורה ודעת' גליון 53 פרשת כי-תבוא תשס"ו, ועוד) כי כל מספר 'תשעה' שמצינו במקרא, גדר עניינו הוא סכום 'עשרה מצומצם'. והדברים אמורים לא רק בתשעה, אלא כל מספר שיחידותיו תשע (י"ט, כ"ט, ל"ט וכו') היה נידון כמתכונת מצומצמת של המספר העשרוני הסמוך לו. כן מצינו במלקות אשר "בספר תורה כתיב ארבעים ואתו רבנן בצרו חדא" (מכות כב:), ודרשו "במספר ארבעים, מנין שהוא סוכם את הארבעים". וכן בספירת העומר שפירש בה הכתוב "תספרו חמישים יום" בעוד שבפועל מונים ארבעים ותשע, וכיו"ב מצינו "כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים" אף שבפרטן אין אתה מוצא אלא שישים ותשע (עין רא"ש סוף פרק ערבי פסחים). נמצינו למדים כי גדרו של מספר עשרוני מתקיים אף בהיותו חסר אחת, ולכן, הגם שהסיבות לכך שונות בכל מקום, כלל זה נקוט בידך, שכל אימת שכוונת הכתוב ליתן מספר עשרוני במתכונת מצומצמת, הריהו קובע מספרו לתשעה הסמוך לו.

עוד נתבאר בענין זה, כי בשונה ממספר 'תשעה' - מספר 'שמונה' כבר אינו נטפל לעשרה, אלא נידון כסכום 'עשרה חסר'. את המספר הזה נמצא כאשר אמנם יסוד הכוונה הוא לעניינו של עשרה, אם כי לצד כוונה זו ישנה גם סיבה לחסר ממנו [וסמך לדבר מצינו בחז"ל (מועד קטן טז:) לגבי עדנו העצמי שהיה מפיל שמונה מאות חלל ומתאנח על מאתיים שנאמר 'איכה ירדוף אחד אלף'. וכן אמרו (ערכין יג:) שהכינור של ימות המשיח הוא של שמונה נימין ושלעתיד לבוא של עשרה נימין,

ובעז"ה עוד יתבארו הדברים במקומם בהרחבה הראויה]. באופנים כגון אלו אין די בהחסרת סך העשרה לכדי תשעה, שכן התשעה אינו נחשב לעשרה 'חסר' כאמור, אלא לעשרה 'מצומצם', המהוה אחת מצורותיו של המספר עשרה, ולכן, על מנת להחסיר את העשרה חיסור ממשי ולהשיג את הגדר המדויק של 'עשרה חסר' יש לגרוע ממנו שתים, עד למידת שמונה, שהוא המספר הראשון למטה מעשרה שכבר אינו נחשב כנספח לעשרה. ובכך יתקבל מספר הקרוב אמנם לעשרה, אך כזה שכבר אינו בתורת "מנין הסוכם את העשרה".

ונראה אפוא, כי זוהי גם משמעות מספר הקללות שהוזכרו כאן ובפרשת בחוקות: מ"ט הקללות הראשונות, יסוד עניינם הוא חמישים קללות, אלא שמידת הרחמים היא לצמצם את הפורענות, וכדרך שדרשו חכמים את ארבעים המכות כמספר מצומצם של ארבעים, כך גם בקללות צמצמה תורה את שיעור חמישים הקללות לכדי "מספר הסוכם את החמישים".

לעומת זאת בפרשה זו, יסוד הכוונה הוא להעמיד לפני ישראל מאה קללות, אלא שמספר מלא ושלם זה של מאה קללות לא רצה משה להפנות לישראל אפילו במתכונת מצומצמת, ולכן לא היה די בהחסרת אחת, אלא הקפיד על "מאה קללות חסר שתים" דווקא, שהוא מספר שבשום דרך אינו עשוי להתפרש כסכום של "מאה קללות", אלא כמאה שאינו מאה, דהיינו תשעים ושמונה - מספר מאה מחוסר.

בגדרי שומע כעונה

שומע כעונה בוידי ביכורים ומעשר

ידיי מעשר היינו שכל אדם שהיה לו מעשר שני, הרי לאחר זמן ביעור המעשרות בשנה השלישית והששית, מצוה עליו לומר וידי. כדכתיב - (כו, יב) כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית, שנת המעשר, ונתתה ללוי לגר ליתום ולאלמנה, ואכלו בשעריך ושבעו. ואמרת לפני ה' אלהיך, בערתי הקודש מן הבית, וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולאלמנה, ככל מצותך אשר צויתני, לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי. וגו'.

בפרשת כי תבוא נאמרו שני מצוות שעניינם אמירה לפני ה', 'ידיי ביכורים' ו'ידיי מעשר'.

וידיי ביכורים הוא הודאה לה' שציוותה תורה על המביא ביכורים לאמרה בשעת הבאתם, כדכתיב - (כו, ב-ה) ולקחת מראשית כל פרי האדמה וגו' ושמת בטנא והלכת אל המקום וגו' וענית ואמרת לפני ה' אלוקיך, ארמי אובד אבי וירד מצרימה, וגו'.

שמיעתו, אחר שיסוד מצוות האמירה הוא להביע ולומר דברים אלו בפני ה' או בפני השומעים, ומהיכי תיתי שיחשב שמיעה כמו אמירה.

ונראה בביאור הדבר שהלכה זו של שומע כעונה, יסודה הוא בסדר והנהגת הבריות, שהנוהג הוא שכשאחד אומר דברים בשם כולם אזי מחשיבים את האמירה שלו כאמירת כל הנוכחים, שכן הוא בסדר העולם שכמה אנשים מצטרפים ונכללים בדיבור של אחד מהם. וכגון כאשר קבוצת אנשים באה לדבר עם מאן דהו, כן הוא הדרך שאחד מדבר בשם כולם, וכל השומעים מצטרפים לדיבורו, ועל ידי נוכחותם ושמיעתם מבטאים הסכמתם ורצונם להיות מצטרפים לדיבורו של זה. ובאופן זה נעשים כחטיבה אחת והדיבור של אחד מהם מתייחס אל כולם.

וכיון שכך הוא דרך העולם, וכן נוהגים הבריות כאשר הם באים להביע איזה בקשה או תודה וברכה, שלפעמים אחד אומר בשם כולם, לכן אף בענייני התורה והמצוות התלויים בדיבור, גם כן סגי שיהיה אחד אומר בשם כולם.

וכמובן שלזה נצרך שיהיו כולם שומעים את הדברים, ומסכימים להצטרף לדבריו, וגם הוא מתכוון לומר זאת בשמם, רק אז נחשב דיבורו גם עבורם, והוא כמו שהם דיברו בעצמם. ומשום כך בעינינו כוונת השומע לצאת ידי חובה, וגם בעינינו כוונת המשמיע להוציא ידי חובה. שתנאים אלו הם הבסיס ליצירת היחס של אמירת אחד בשם האחרים, ובלא זה אין הם נעשים כחטיבה אחת, שתהיה אמירת אחד מהם מתייחסת לכולם.

ועיין בגמרא (סוכה לח:) - הוא אומר ברוך הבא והן אומרים בשם ה' מאן לשומע כעונה, בעו מיניה מרבי חייא בר אבא שמע ולא ענה מהו, אמר להו חכימיא וספריא ורישי עמא ודרשיא אמרו שמע ולא ענה יצא. וברשי"י - ספריא - מלמדי תינקות.

והנה דברי הגמרא לכאורה תמוהים ואינם מובנים, דהיכן מצינו שישאלו רבנן הלכה מ'חכימיא וספריא ורישי עמא ודרשיא'. מלמדי תינקות וראשי העם והדרשנים, ואם רבנן דבי מדרשא לא קיבלו הלכה זו, מניין להדרשנים לדעת אותה.

אכן לפי מה שנתבאר ביסוד הלכה זו, יובנו

והנה לגבי מקרא ביכורים מצינו משנה מפורשת שמקיים מצוותו גם כשאחרים מקריין אותו והיינו מדין 'שומע כעונה', וכדתנן - (ביכורים פ"ג משנה ז) בראשונה, כל מי שיודע לקרות, קורא. וכל מי שאינו יודע לקרות, מקריין אותו. נמנעו מלהביא, התקינו שיהו מקריין את מי שיודע ואת מי שאינו יודע. וכן נפסק ההלכה ברמב"ם (הלכות ביכורים פ"ג הלכה י"א).

ובירושלמי ובספרי הביאו לזה סמך מהכתוב, והובא ברמב"ם בפירוש המשנה שם - וסמכו זה למה שנאמר וענית ואמרת, אמרו אין ענייה אלא מפי אחרים. ועיין בשנות אליהו שם שכתב על זה - שמצאו היתר מן התורה לקרות על ידי אחר, דאם לא כן הוי אמינא דהקפידה תורה שיקרא בעצמו דווקא, ומצאו סמך לזה דכתיב וענית ואמרת, ואין ענייה אלא מפי אחר וכו'.

ולכאורה הדברים תמוהים, דהא בכל מצוות וענייני התורה התלויים באמירה, מצינו שמועיל בהם דין שומע כעונה, ולמה דווקא בידוי ביכורים צריכים ריבוי מיוחד ללמדנו שיוצא בעניה על ידי אחרים.

אמנם תמיהה יתירה עולה לנו בדין וידוי מעשר, שכתב בה הרמב"ם - (הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק י"א ה"ה) וידוי זה נאמר בכל לשון וכו' וכל אחד ואחד אומרו בפני עצמו, ואם רצו רבים להתוודות כאחד מתוודין. ועיין במנחת חינוך (מצוה תרז) המדויק מדברי הרמב"ם - ומה שכתב, מתודה כל אחד בפני עצמו, נראה דכוונתו דאינו יוצא בשמיעה מחבירו כשאר מצוות התלויים בדיבור כמו קדוש היום וברכת המזון וכדומה שיוצאין בשמיעה מחבירו, וכאן אינו יוצא, כמו בספירת העומר, וכו'.

אולם מקשה על דבריו - אך לא ידעתי אמאי אינו יוצא, ובספירת העומר ילפינן זה מדכתיב וכו', אבל כאן מנלן. ונשאר בקושיא.

יסוד דין "שומע כעונה"

ובכדי ליישב תמיהות אלו, עלינו להקדים ולבאר גדר וטעם יסוד הדין של 'שומע כעונה', שהוא טעון ביאור רב, דהרי בכל המצוות שבגופו, אין מועיל שיעשהו רעהו עבורו, ולא מהני בהו דין שליוחות, ואם כן איך יכול להיחשב אמירת הזולת עבור עצמו. ואפילו אם הוא שומע בעצמו, מה מועיל

הדברים היטב. שמקורו של דין שומע כעונה הוא בהנהגת סדר העולם, שכן נהוג שאחד מדבר בשם כולם. ולכן כל אלו שהזכיר כאן דהיינו 'חכימיא וספריא ורישי עמא ודרשיא' שהם בעלי הדיבור העוסקים בדיבור בפני רבים, הם אלו המומחים לדבר זה, לקבוע שכך הוא צורת הדיבור, ולאשר שכן עמא דבר, וכשאחד מדבר בשם כולם נחשב שכולם מדברים. ומזה למדנו הלכה זו, שבכל ענייני מצוות הדיבור יהיה 'שומע כעונה'.

והנה מתוך הבנה זו בגדר שומע כעונה, הרי פשוט שאין השומע נחשב שהוא 'אמר' את הדבר, רק הרי הוא מצטרף לתוכן הדבר שהביע זה בדיבורו. כלומר שכאשר באים להלל את ה' נחשב גם הוא כמוהלל למרות שלא אמר את ההילול בפיו, או כאשר באים לברך את ה' נחשב כמברך אף שלא הוציא את הברכה מפיו, שבשמיעתו ונוכחותו מצטרף לתוכן האמירה של האומר, הגם שלא אמר בפועל. ובזה די בכל המצוות שהאמירה בהם באה בכדי להביע איזה תוכן של ברכה או תפילה או הודאה.

ומשום כך כל היכי שכתוב בתורה 'וברכת' או 'זכור', יוצא ידי חובתו באמירתו של חברו, כאשר הוא נוכח ושומע ומתכווין לצאת ולצרף את עצמו לאמירה זו שתאמר גם בשמו, כי גם זה אחד מצורות הברכה, שהרי כך הוא סדר העולם שאחד מברך בשם כולם, ואם כן נתקיים כאן על ידו מצות 'וברכת'.

אבל היכן שלשון המצוה בתורה הוא 'ואמרת' נראה דעל זה לא מהני שיאמר אחר בשמו, דכיון דבעינן 'אמירה' לקיום מצוה זו, אזי לא שייך שתהא אמירתו של חברו נחשבת כאמירה שלו, וכשם שמצוה שבגופו אין חברו יכול לעשות עבורו בשליחותו.

ההבדל בין וידוי ביכורים לוידי מעשר

ובזה יתיישבו התמיהות שהקשינו בראשית דברינו. דבמה שתמהנו לגבי וידוי ביכורים, הלמאי נשתנה מכל המצוות שבתורה, שהוצרכו לפסוק מפורש דמהני בהו שומע כעונה. הנה לפי דברינו אתי שפיר, דכיון דכתיב ביה 'וענית ואמרת', שנקטה תורה לשון 'אמירה', הוי אמינא דלא מהני בזה דין שומע כעונה, שהרי אם אחר אומר בשמו

אין הוא נחשב 'אומר', כנ"ל. ורק מדכתיב 'וענית', סמכו ללמוד דמהני בהו שמקרינ אותו על ידי אחר.

ובזה מיושב גם מה שהקשינו לגבי וידוי מעשר, דנראה שהרמב"ם למד דינו מוידוי ביכורים שהוצרך לרבות מקרא דמהני עניה על ידי אחר, ומכיון דוידוי מעשר גם כן כתיב בהו 'ואמרת לפני ה' אלוקיך', ולא אתי קרא אחרינא לרבות ענייה על ידי אחר, הרי דלא מהני בזה דין שומע כעונה, והיינו כמו שנתבאר דמאחר דבעינן 'אמירה' בוידוי זה, אינו יכול לקיים מצוותו אלא בעצמו.

ובטעם הדבר שחלוק דין וידוי ביכורים מוידוי מעשר, נראה בזה, משום שבביכורים הוידוי הוא על נתינת הארץ לעם ישראל, וכמו שמפורש בקרא שיסוד מצות ביכורים הוא על נתינת הארץ. ונתבאר במקו"א בארוכה. ומשום כך כיון שנתינת הארץ הוא דבר שניתן לכלל העם כאחד, ומשותפים בו כל העם, לכן יכול אחד לומר בשם כולם, מכיון שגם הוא שייך באמירה זו של וידוי ביכורים, אחר שהארץ ניתנה לכולם יחדיו.

מה שאין כן בוידוי מעשר הוא אמירה אישית, שכל מי שהיה לו מעשר וקודש בביתו מוטל עליו לבוא לפני ה' ולהתוודות ולומר לפניו כי נהג באופן הנכון והראוי כפי הראוי לקדשי ה', והביאם ליעודם ולא נהג בהם מנהג ביזוי, ככל שנצטווה. והנה וידוי זה הוא ביטוי אישי שלו שקיים את מצוות ה' והתנהג כפי שציווהו. ולא שייך שיצא חברו באמירה זו, שהרי אין הנהגת כל יחיד קשורה בהנהגת הזולת, ואף אם נהג חברו כמותו אין הוידוי שלהם משותף, והבן. ואכן בוידוי מעשר כתבה התורה את סגנון הוידוי בלשון יחיד. ואילו בביכורים עיקר הוידוי כתוב בתורה בלשון רבים.

שומע כעונה בברכת כהנים

ובדין 'שומע כעונה' לגבי ברכת כהנים, ידוע מה שכתב בזה בספר בית הלוי על התורה (חנוכה) - מה שאמר חכם אחד בברכות כהנים דכהן אחד יכול לומר ברכת כהנים ושאר הכהנים ישמעו, ושומע כעונה. וכו'. אמנם עיקר הדבר לא נהירא כלל, דשומע כעונה שייך רק בדבר דאין צריך בו אלא אמירה לחודא, אבל ברכות כהנים דצריך קול רם, כאדם האומר לחבירו, וכמו דנפקא לן (סוטה נח) מקרא ד'אומר להם', בזה לא שייך שומע כעונה,

כמו שביארנו שאף אם יחשב שברכו כולם את העם, אולם לא נחשב שכולם 'אמר' את הברכה.

ולגבי מצות קריאת שמע מצינו שרוב הפוסקים ס"ל דמועיל בה דין שומע כעונה (עיין משנה ברורה סימן סא ס"ק מ). והנה אף דבקריאת שמע כתיב 'ודברת בם', נראה ד'דיבור' שונה במשמעותו מ'אמירה', שלענין 'דיבור' הרי כל הנוכחים הנוטלים חלק בשיחה, אף שלא דיברו בפועל נחשבים כמדברים. אבל אמירה אינה מיוחסת אלא למדבר בלבד, כי 'דיבור' מתייחס יותר למצב הדו-שיח, אבל אמירה מתייחסת לעצם הוצאת התיבות מפיו, והבן והני פוסקים הסוברים דלא מהני בקריאת שמע שומע כעונה, אולי לדידהו אין לחלק בין דיבור לאמירה.

דהרי ענייתו של הכהן השומע הרי אינו נשמע להעם השומעים, ולא עדיף הך כהן השומע, מאם היה אומר מפורש בפה רק בלחש, דלא יצא.

ובחזון איש (או"ח סימן כט) נחלק עליו, וס"ל דכיון שדיבור המשמיע נשלם בכל תנאי המצוה, אזי אף השומע יצא בזה ידי חובתו. עיי"ש. ועיין בזה בספר 'אבי עזרי' הלכות נשיאת כפיים.

אכן לפי דברינו דכל היכא שהצריכה תורה 'אמירה' בדווקא, לא מהני לזה דין שומע כעונה, הרי בברכת כהנים דכתיב ביה אמירה - (במדבר ו, כג) **כה תברכו את בני ישראל 'אמור להם'**. שמצוותה היא שהכהנים יברכו על ידי אמירה של הברכה לישראל, אם כן וודאי שלא יועיל שאחד יאמר בשם כולם,

חכמה ומוסר

גילוי מלכות ה' ע"י האדם

ועושים את גזירותיו, וכלשון התפילה 'ויקבלו כולם את עול מלכותך, ותמלוך עליהם לעולם ועד', 'ועשו כולם אגודה לעשות רצונך בלבב שלם'.

ובמכילתא - 'משל למלך בשר ודם שנכנס למדינה, אמרו לו עבדיו, גזור עליהם גזרות. אמר להם לאו, כשיקבלו את מלכותי, אגזור עליהם גזרות, שאם מלכותי לא יקבלו, גזרותי לא יקבלו. כך אמר המקום לישראל, אנכי ה' אלוך - לא יהיה אלהים אחרים. אמר להם, אני הוא, שקיבלתם מלכותי עליכם במצרים, אמרו לו, כן. וכשם שקיבלתם מלכותי עליכם, קבלו גזרותי - לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. רבי שמעון בן יוחאי אומר, הוא שנאמר להלן (ויקרא יח ב) **אני ה' אלוךיכם**, אני הוא שקיבלתם מלכותי עליכם בסיני, אמרו לו, הן והן, קיבלתם מלכותי, קבלו גזרותי'.

הדרגה השלישית והנעלית ביותר בגילוי מלכות ה' בעולם היינו על ידי עצם הדבר שהאדם הוא **בצלם ודמות אלוךים**, שבזה הוא כביכול מייצג את האלוךים בארץ, ועל ידי האדם מתקיימת נוכחות ה' בעולם, [ובדוגמת המלך המשגר את בניו למשול בכל חלקי הארץ ככתוב 'תחת אבותיך יהיו בניך

מבואר בספרים בשם המדרש (פרקי דר"א פרק ג, ובזהר ח"ב דף מב) שהקב"ה ברא את העולם כדי להודיע את מלכותו. והנה מציאות גילוי מלכות ה' הוא על ידי האדם, ויש בזה שלשה אופנים.

האחד הוא על ידי **עצם ההכרה**, שהאדם בשכלו מכיר ויודע את ה', שבזה שבני האדם מכירים ויודעים שהוא הבורא והמנהיג, הרי הוא 'מלך'. וכמו שתיקנו בתפילת ר"ה 'מלוך על כל העולם כולו בכבודך וכו' וידע כל פעול כי אתה פעלתו, ויבין כל יצור כי אתה יצרתו, ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוךי ישראל מלך'. כלומר שזה עצמו ש'ידע' 'ויבין' 'ויאמר' של הנבראים, יוצר את המציאות של 'מלוך' כיון שמכירים במלכותו.

ובמדרש - 'ואתם עדי נאום ה' ואני א-ל, אם אתם עדי אני א-ל, אין אתם עדי כביכול אין אני א-ל' (ספרי ברכה פסקא ה, ילקו"ש שמות יח רמז רעא, פסיקתא דר"כ יב, ו).

האופן השני הוא על ידי **ששומעים בקולו וכפופים להוראותיו**, וזה דרגה יותר רמה שהוא נעשה מלך על ידי שמקבלים את עול מלכותו

תשיתמו לשרים בכל הארץ' (תהילים מה).] שכאשר רואים אותו כאילו רואים את ה'.

והנה בחטאי הדורות הראשונים נסתלקה מן העולם כל שלושת הדרגות, ואירע הדבר בשלשה שלבים, תחילה אבדה המעלה העליונה, ולאחר מכן הדרגה הפחותה ממנה.

כי תחילה כאשר חטא אדם הראשון איבד את צלם האלוקים וכמו שכתוב 'ואדם ביקר לא ילין נמשל כבהמות נדמו'. ודרשוהו (שבת קנא): על אדם הראשון שניטל ממנו צלם האלוקים באותו היום שנברא. ואחר כך ירדו בני האדם בדרגתם עוד עד שבדור אנוש נדמו כקוף ואבדו לגמרי צורת אדם (ב"ר כג, ו).

השלב השני היה כאשר הדורות הראשונים עברו על מצוות ה', והתחיל הדבר בקיץ שעבר על לא תרצח, ואחר כך אנשי השם ודור המבול שעברו על לא תנאף ולא תגנוב, ואז לא זו בלבד שאין גילוי מלכות ה' בעולם שהיה אמור להיות על ידי ציות בקול ה', אלא בכך ביטאו התעלמות ממלכותו יתברך.

ובדור הפלגה כבר בטלה אפילו הדרגה הבסיסית של הכרה במלכות ה', וזה היה על ידי נמרוד שמרד על מלכות שמים, וכדאיתא בחז"ל - 'ולמה נקרא שמו נמרוד שהמירד את כל העולם כולו עליו במלכותו' (עירובין נג). ואף שבכל דור היו צדיקים בודדים, אולם לא היה בעולם ביטוי הולם למלכותו יתברך והיה העולם שמים, והם 'שני אלפים תוהו' (ע"ז ט).

וכאשר באו האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב ע"ה, הביאו לגילוי מלכות ה' בעולם, והיה זה גם בשלשה שלבים הנ"ל, זה למעלה מזה.

תחילה בא אברהם אבינו שעניינו היה הכרה בה' כמו שאמרו 'הכיר את בוראו' (ב"ר צה, ג). והוא ביקש לדעת מיהו בעל הבירה (ב"ר לט, א). ואמרו - 'אמר הקב"ה עד מתי יהא העולם מתנהג באפילה, תבוא האורה, ויאמר אלוקים יהי אור, זה אברהם' (ב"ר ג, ג). וגילה את ההכרה והאמונה בבורא ופירסם את שמו בעולם כמו שכתוב 'ויקרא בשם ה'". ואיתא - 'ואת הנפש אשר עשו בחרן מלמד שהיה אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים' (במדב"ר יד, י).

אחר כך על ידי עקידת יצחק נתקיים בצורה נשגבה עניין ההכנעה לציווי ה', שהיה אז שיא פיסגת הציות שאברהם מסר את בנו יחידו ויצחק מסר את נפשו כדי לשמוע בקול ה'.

ואחר כך בא יעקב שנאמר בו 'שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם הראשון' (בבא מציעא פד), והיינו שהיה בדמות וצלם אלוקים. ואמרו 'הקב"ה קראו ליעקב א-ל' (מגילה יח). ואיתא שדמותו של יעקב חקוקה בכסא הכבוד (ב"ר סח, יב)

ושוב חזרו ונשנו בעם ישראל שלשה שלבים אלו באופן של עם שלם, ביציאת מצרים קיבלו את מלכותו יתברך על ידי הכרה וכתוב 'זה א-לי ואנוהו' - - 'ה' ימלוך לעולם ועד' (שמות טו). וכלשון התפילה 'ומלכותו ברצון קיבלו עליהם', ובמתן תורה קיבלו עליהם את הוראותיו ומצוותיו, ככתוב 'כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע' (שמות כד ז). וכלשון המכילתא שהובא לעיל - 'אני הוא, שקיבלתם מלכותי עליכם במצרים, אמרו לו, כן. וכשם שקיבלתם מלכותי עליכם, קבלו גזרותי'.

ובשלב זה היו ראויים בעת קבלת הלוחות להגיע כולם למדרגת 'צלם אלוקים' כדאיתא בחז"ל - 'אני אמרתי אלהים אתם', אילו המתינו ישראל למשה ולא היו עושים אותו מעשה, לא היתה גלויות ולא מלאך המות שולט בהן, וכן הוא אומר 'המכתב מכתב אלוקים הוא חרות על הלוחות' מהו חרות, רבי יהודה ורבי נחמיה, רבי יהודה אומר חירות מן גלויות, ורבי נחמיה אומר חירות ממלאך המות, בשעה שאמרו ישראל 'כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע', אמר הקב"ה אדם הראשון צויתיו מצוה אחת כדי שיקיימנה והשויתיו למלאכי השרת שנאמר 'הן האדם היה כאחד ממנו', אלו שהן עושין ומקיימין תרי"ג מצוות חוץ מן הכללים ומן הפרטים ומן הדקדוקים, אינו דין שיהיו הן חיינן וקיימין לעולם, וכן הוא אומר 'וממתנה נחליאל' שנחלו מהקב"ה שיהיו חיים וקיימין לעולם, כיון שאמרו אלה אלהיך ישראל בא מות עליהן, אמר הקב"ה בשיטתו של אדם הראשון הלכתם וכו' (שמו"ר לב, א).

ומכיון שחטאו ונשתברו הלוחות לא זכו למדרגה זו, עד שיבוא זמן התיקון השלם והגאולה השלימה במהרה.

חודש אלול תש"פ

הודעה משמחת

הננו להודיע על מכירת נוספת של מוצרי יסוד בשר עופות ודגים במחירים מוזלים.

ההרשמה עד למוצ"ק פרשת כי תבוא ט"ז אלול בשעה 12:00 בלילה לאחר מכן המערכת תיסגר ולא יקלטו הזמנות נוספות

כל הזמנות מאושרות ואין צורך באישור נוסף לאחר ההזמנה **ההזמנה מחייבת בתשלום**

אופן התשלום הינה אך ורק בכרטיס אשראי דרך המערכת הטלפונית,

בתלפון **0732-490-385**

אלו שלא רשומים במערכת הטלפונית ולכל בעיה טכנית נא לפנות להרב אברהם אייזנבאך טלפון 052-7683030.

החלוקה תמקיים

ביום א' כ"ד אלול בירושלים
ביום ב' כ"ה אלול בבית שמש
ביום ג' כ"ו אלול בביתר עילית

על מקומות החלוקה תבוא הודעה נפרדת ותושבי מודיעין עילית יקבלו הודעה נפרדת על מקום המכירה

חדש!

מחירים מיוחדים לאביזרים שונים

את רשימות המוצרים ניתן להשיג בבתי הכנסת

התודה והברכה לידידנו הנכבד רו"ח צדקה וחסד רב הפעלים לכל דבר שבקדושה הרה"ח המפואר רבי **דוד רוטמן** שליט"א שנטל חלק בסבסוד לרווחת הציבור במכירה זו יהי רצון שיזכה הוא ומשפחתו לרוב נחת דקדושה ויזכו לכתובה וחתומה טובה

בברכת כתיבה וחתומה טובה הנהלת הארגון

ברכת מזל טוב ורוב נחת

שלוחה בזה מתוך רגשות לכב הומים
לכבוד הרבנית תליט"א
א"ח לרבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

ולבנה ידידנו הנכבד האי גברא רבה ויקירא מחשובי הת"ח בקהילתנו

הרה"ג רבי **אברהם מינצברג** שליט"א מעורכי מכונו ור"מ ביישיבת אור התלמוד אשר עוסק במסירות ונאמנות בכל ענייני עריכת ספרי רבינו זצוק"ל שנטל חלק בהוצאות הגליון לרגל אירוסי בנו החתן **אלימלך** הי"ז

עב"ג

בת הרה"ח רבי **נתן מאיר גבירץ** שליט"א שנטל חלק בהוצאות הגליון

יהי רצון שיזכו הם ומשפחתם לרוות רוב נחת דקדושה מהם ומכל צאצאיהם לתפארת המשפחה כולה וזכות התורה תעמוד להם להתברך בכל הברכות האמורות בתורה וימלא ה' כל משאלות לבכם לטובה ולברכה אמן

המברכים

הנהלת מכוון 'כתבי בן מלך'

התודה והברכה לידידנו הכבדים מתומכי מכונו שנטלו חלק בהוצאות גליון זה

ברכת מזל טוב לידידנו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו הרב **פינחס גבירץ** שליט"א לרגל אירוסי בנו

ברכת מזל טוב לידידנו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו הרב **מאיר לוצקין** שליט"א לרגל אירוסי בנו

המעוניינים לתרום את הוצאות הגליון לזיכוי הרבים, נא לפנות ל- 054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com